

УДК 005:8

Чернявський О.І., ст. викладач,
Гогунський В.Д., д.т.н., проф.,
кафедра управління системами безпеки життєдіяльності,
Одеський національний політехнічний університет

Проектне управління забезпеченням безпечних умов праці

О.І. Чернявський, В.Д. Гогунський. Проектне управління забезпеченням безпечних умов праці. Розглянуто особливості використання моделей для оцінки результативності проектів щодо створення умов безпеки виробництва. Обґрунтована актуальність досліджень з навчання безпечним умовам праці.

Ключові слова: проекти; управління; безпека; охорона праці; навчання персоналу.

А.И. Чернявский, В. Д. Гогунский. Проектное управление обеспечением безопасных условий труда. Рассмотрены особенности использования моделей для оценки результативности проектов по созданию условий безопасности производства. Обоснована актуальность исследований по обучению безопасным условиям труда.

Ключевые слова: проекты; управления; безопасность; охрана труда; обучение персонала.

O.I. Cherniavsky, V.D. Gogunsky. Project management ensuring safe working conditions. The features of the use of models for evaluation of projects to create conditions for safety. The urgency of research on teaching safe working conditions.

Keywords: design; management; security; Occupational Health; personnel training.

Система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці, об'єднується поняттям «охорона праці» з базисним елементом дотримання на виробництві гігієнічних регламентів і нормативів [1]. Проблема промислової безпеки має надзвичайно важливе соціальне значення для України. Рівень виробничого травматизму і професійної захворюваності в Україні випереджає економічно розвинуті країни світу в 5-6 разів [2]. Аналіз ситуацій, що формують нещасні випадки на підприємствах, показує, що персонал, потрапляє в небезпечні або критичні ситуації не рідше одного разу на три дні. Результати розподілу виробничого травматизму в основних галузях промисловості складають: в металообробній – 44 %; в автомобільній – 25 %; в металургійній – 12 %; у виробництві пластмас – 11 %; в інших галузях, разом узятих – 8 % [2]. Тому проблема забезпечення безпеки виробничих процесів стала вкрай актуальною. Одним з найбільш важливих аспектів зазначеної проблеми є побудова комплексної системи планово попереджувальних ремонтів (ППР) обладнання і захисних пристроїв, що дозволяють уникнути більшості нещасних випадків у наслідок аварій або виходу з ладу виробничих систем[3].

На даний час залишаються невирішеними ряд проблем, що пов'язані з плануванням ППР. Процес функціонування людино-машинних комплексів має свої специфічні особливості, що полягають у значній кількості різних вражаючих чинників. Це пояснюється складністю обладнання, яке включає велику кількість різного за ступенем травмонебезпечності устаткування [3 - 12].

Проблема розробки автоматизованої системи планування ППР є актуальною не тільки в аспекті формування раціональної послідовності виконуваних робіт, але й у напрямку контролю їх виконання для забезпечення можливості коригування затверджених планів [13].

Створення математичних моделей складних ергатичних (людинно-машинних) систем, що функціонують під наглядом і за необхідності з активним втручанням оператора, обумовлено глобальними трендами і сучасними трансформаціями світових системи управління у промисловості [14 - 19]. Широке впровадження міжнародних стандартів (ISO) з соціальної відповідальності, екологічної та виробничої безпеки стримується через відсутність працездатних моделей, що дозволило б відійти від побудови виробничого середовища на основі простої реєстрації виробничих небезпек і нещасних випадків до проактивних методів упередженого управління безпекою [20]. Створення модельних уявлень щодо генерування в ергатичних системах станів небезпеки є актуальним і перспективним напрямом наукових досліджень не тільки у сенсі пришвидшення розв'язання проблем безпеки, але й як засіб зменшення числа травм персоналу під час роботи. Основою для розвитку математичних описів об'єктів може становити теорія випадкових процесів, а саме клас випадкових процесів, що описуються ланцюгами Маркова.

Актуальність таких досліджень характеризується вдалим вибором об'єкта, як такого, що пов'язаний з соціальною та економічною складовими розвитку суспільства [20]. Виробничі і організаційно-технічні об'єкти є складними динамічними системами, у яких можуть бути змінені як структура, так і параметри управління та стану елементів системи, що призводить до зміни результатів функціонування, а отже, відкривається шлях для пошуку ефективного управління безпекою [21].

Важливою особливістю розв'язуваної задачі математичного моделювання безпечних систем є стохастичність і багатопараметричність оригіналу [22]. До того ж оригінал є складною ергатичною системою, у якій функціонує технічний об'єкт за участю оператора. Зазначені особливості об'єкта і задачі забезпечення безпеки визначають необхідність пошуку нових науково обґрунтованих моделей для створення методу визначення рівня небезпеки, тому будь-які нові дослідження в цій галузі є актуальними [22].

Актуальність створення математичних моделей технічних систем для розв'язання завдань промислової безпеки є нагальним етапом перебудови промисловості України, оскільки рівень травматизму вже перевищує припустимі норми. Технічне обладнання слід розглядати як джерело підвищеної небезпеки для персоналу. У той же час джерелом реалізації потенційної небезпеки є також і персонал, через об'єктивні фактори, помилки і недостатній рівень підготовки, через неузгодженість командної роботи [24]. Це

невідворотній результат техногенного науково-технічного розвитку цивілізації. Навчання персоналу стає наріжним каменем дотримання вимог стандартів з безпеки [25 - 27]. Тому завдання розробки математичних моделей функціонування технічних систем в системах навчання і контролю рівня компетентності персоналу [28] для оцінки рівня безпеки в режимах, коли персонал контролює хід процесів і оперативно втручається у відновлення працездатності систем, є безумовно продуктивним і актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон про хорону праці України.
2. Травматизм на виробництві у 2014 році. Статистичний бюллетень Держкомстату України. – К. : Держкомстат України, 2014. – 195 с.
3. Гогунский, В. Д. Управління ризиками в проектах з охорони праці як метод усунення шкідливих і небезпечних умов праці [Текст] / В. Д. Гогунский, Ю. С. Чернега // Вост.-Европ. журнал передових технологій. - 2013 – № 1/10 (61). – С. 83 – 85.
4. Gogunsky, V. D. Markov model of risk in projects of safety [Text] / V. D. Gogunsky, Yu. S. Chernega, E. S. Rudenko // Odes'kyi Politechnichniy Universytet. Pratsi. – 2013. – № 2 (41). – С. 271 – 276.
5. Чернега, Ю. С. Разработка модели деятельности инженера по охране труда с использованием цепей Маркова [Текст] / Ю. С. Чернега, В. Д. Гогунский // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. - 2014. - № 5/3 (71). – С. 39 – 43. DOI 10.15587/1729-4061.2014.28016.
6. Вайсман, В.О. Система стандартів підприємства для управління знаннями в проектно керованій організації [Текст] / В.О. Вайсман, С.О. Величко, В.Д. Гогунський // Тр. Одес. политехн. ун-та. – 2011. – № 1(35). – С. 256 – 261.
7. Вайсман, В. О. Сучасна концепція проектно-орієнтованого командного управління підприємством [Текст] / В. О. Вайсман, К. В. Колеснікова, В. В. Натальчишин // Сучасні технології в машинобудуванні. – Харків, НТУ «ХПІ», 2013. - № 8. – С. 246 – 253.
8. Запорожець, О.І. [Завдання наукових досліджень з охорони праці](#) [Текст] / О.І. Запорожець, В.Д. Гогунський // Інформатичні технології в освіті, науці та виробництві. – 2013. - № 4 (5). – С. 19 – 23.
9. Тесленко, П. А. Траектория развития проекта как организационно-технической системы в многомерном пространстве переменных [Текст] / П. А. Тесленко, В. Д. Гогунский // Управління проектами у розвитку суспільства: VI міжнар. конф. – Київ, КНУБА, 2009. – С. 188 - 189.
10. Oganov, A. V. Using the theory of constraints in implementing enterprise project management office [Text] / A. V. Oganov, , V. D. Gogunsky // GESJ: Computer Sciences and Telecommunications. – 2013. - № 4 (40). – P. 59 – 65. [eng.]
11. Бондарь, В.И. Проявление закона Кошкина К.В. в безнадежных проектах: признаки, свойства, результаты [Текст] / В.И. Бондарь, В.Д. Гогунский // Управління проектами: стан та перспективи. – Миколаїв : НУК, 2009. – С. 111 – 112.
12. Вайсман, В. Нова методологія створення інноваційного розвитку проектно-керованих організацій [Текст] / В. Вайсман, В. Гогунський // Економіст. – 2011. - № 8 (298). – С. 11 – 13.
13. Колеснікова, К.В. Розробка посадових інструкцій проектних менеджерів за компетенціями національного стандарту [Текст] / К.В. Колеснікова, Д.В. Лук'янов, С.О. Величко, // Шляхи реалізації кредитно-модульної системи : Впровадження компетентнісного навчання. - № 6. – Одеса : Наука і техніка, 2012. – С. 61 – 65.

14. Kolesnikova, K. V. The development of the theory of project management: project initiation study law [Text] // Management of development of complex systems. – 2013. - № 17. – С. 24 – 30. - Режим доступу: <http://journals.uran.ua/urss/article/view/38688>
15. Kolesnikova, E.V. [Matrix diagram and the "strong connection" indicator value in the projects](#) [Text] / E.V. Kolesnikova, T.M. Olekh // Electrical and Computer Systems. – 2012. – № 7 (83). – С. 148 – 153.
16. Колесникова, Е.В. [Теория проектного управления: закон контроля параметров риска](#) [Текст] / Е. В. Колесникова // Вісник Одеського національного морського університету. – 2013. - № 3. – С. 220 – 232.
17. Олех, Т. М. Методы оценки проектов и программ [Текст] / Т. М. Олех, А. Г. Оборская, Е. В. Колесникова // Тр. Одес. политехн. ун-та. – № 2 (39)–2012. – С. 213 – 220.
18. Колеснікова, К.В. Розвиток теорії проектного управління: обґрунтування закону ініціації проектів [Текст] // Управління розвитком складних систем. – 2013. - № 17. - С. 24 – 31.
19. Колесникова, Е.В. [Фрактальная размерность как мера трансформации серийной проектной деятельности в операционную](#) [Текст] / Е.В. Колесникова, И.И. Становская // Тр. Одес. политехн. ун-та. – 2013. – № 2 (41). – С. 282 – 288.
20. Лук'янов, Д. В. Пріоритети соціальної спрямованості проектів у конкурентному середовищі [Текст] / Д. В. Лук'янов, К. В. Колеснікова, К. М. Дмитренко // Управління розвитком складних систем. – 2015. – № 23 (1). – С. 62–68. doi: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.1.4974.7925>
21. Безопасность атомных станций. Информационные и управляющие системы [Text] / М. А. Ястребенецкий, В. И. Васильченко, С. В. Виноградская и др. – К. : Техника, 2004. – 472 с.
22. Moskaliuk, A. Yu. Modeling the occupational health projects initiation using Markov chains [Text] / A. Yu. Moskaliuk, V. D. Gogunskii, V. M. Purich // Technology audit and production reserves. – 2016. – № 3 (2 (29)). – P. 35–39. doi: <http://dx.doi.org/10.15587/2312-8372.2016.71834>
23. Van der Hoorn, B. Playing projects: Identifying flow in the 'lived experience' [Text] / B. Van der Hoorn // International Journal of Project Management, Published by Elsevier Ltd. – 2015. – № 33(5). – P. 1108 – 1021. doi: 10.1016/j.ijproman.2015.01.009
24. Sherstyuk, O. The research on role differentiation as a method of forming the project team [Text] / O. Sherstyuk, T. Olekh, K. Kolesnikova // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2016. - № 2/3 (80). – С. 63 – 68. Available at doi: 10.15587/1729-4061.2016.65681
25. "Lifelong learning" is a new paradigm of personnel training in enterprises [Text] / V. Gogunskii, A. Kolesnikov, K. Kolesnikova, D. Lukianov // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2016. – № 4/2 (82). – P. 4–10. doi: 10.15587/1729-4061.2016.74905
26. Бондарь, В.И. [Проявление закона Кошкина КВ в безнадежных проектах: признаки, свойства, результаты](#) / В.И. Бондарь, В.Д. Гогунский // Управління проектами: стан та перспективи : конф. – 2009. - С. 111-112.
27. Басиль, Е. Е. Риск сокращения продолжительности жизни: рабочая зона [Текст] / Е. Е. Басиль, С. А. Изотов, В. Д. Гогунский // Тр. Одес. политехн ун-та. - 1997.— № 2. - С. 133 – 135.
28. Колесникова, Е.В. Оценка эффективности командной работы на стадии инициации проектов / ЕВ Колесникова, ДВ Лукьянов, ОИ Шерстюк // Управління розвитком складних систем. – 2015. - № 21. – С. 37-42
29. Чернега, Ю.С. Управління ризиками в проектах з охорони праці як метод усунення шкідливих і небезпечних умов праці / Ю.С. Чернега, В.Д. Гогунський // Вост.-Европ. журнал передовых технологий. – 2013. - № 1 (10/61). – С. 83-85.